

Vatanda?I?k Bilgisi Dersi Tutum Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Vatanda?I?k Bilgisi Dersi Tutum Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32461>

Özet

Vatandaşlık Bilgisi Dersi Tutum Ölçeği, Gülhan Gürbüz tarafından 2006 yılında yürütülen bir yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Bu ölçek, özellikle ilköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin, Vatandaşlık Bilgisi Dersi'ne yönelik genel tutumları ve bu ders aracılığıyla verilen demokrasi eğitimine dair algıların belirlemek amacıyla tasarlanmıştır. Ölçek, öğrencilerin derse olan ilgilerini, önem verme düzeylerini ve derste öğrenilen konulara karşı geliştirdikleri duygusal tepkileri nicel olarak ölçmeyi hedeflemektedir. Ölçeğin geliştirilmesi, psikometrik süreçlerin titizlikle uygulandığı bir çalışmanın sonucudur.

Anahtar Kelimeler

Vatandaşlık Bilgisi, Tutum Ölçeği, Demokrasi Eğitimi, İlköğretim, Geliştirme Çalışması, Sosyal Bilimler, Psikometri.

Yazarlar

Gülhan Gürbüz

Amaç

Ölçeğin temel amacı, Türkiye Cumhuriyeti eğitim sistemi içerisinde yer alan ilköğretim (ortaokul) 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin, müfredatlarında bulunan Vatandaşlık Bilgisi Dersi'ne yönelik sahip oldukları duygusal eğilimleri ve tutumları saptamaktır. Bu dersin içeriği genellikle demokrasi, insan hakları ve vatandaşlık sorumlulukları gibi kritik sosyal konular kapsamından, ölçek aynı zamanda öğrencilerin bu temel sosyal ve siyasi kavramlara karşı geliştirdikleri yaklaşımları dolaylı yoldan analiz etmeye hizmet eder.

Ölçek, eğitimcilerin ve politika yapıcıların, dersin etkililiğini değerlendirmesine, öğrencilerin motivasyon düzeylerini anlamasına ve dersin içeriği ile sunum yöntemlerini öğrencilerin ihtiyaçlarına göre iyileştirmesine olanak tanımaktadır.

Yapı

Vatandaşlık Bilgisi Dersi Tutum Ölçeği, psikolojideki tutum kavramını ölçmek üzere yapılandırılmıştır. Tutum, bireyin belirli bir nesneye, kişiye veya duruma karşı gösterdiği öğrenilmiş, tutarlı ve değerlendirici tepkidir. Bu ölçek özelinde, yapı, öğrencinin Vatandaşlık Bilgisi Dersi'ne yönelik üç temel tutum bileşenini (bilişsel, duygusal ve davranışsal eğilim) kapsamaktadır.

Ölçeğin geliştirilme amaçlarında, öğrencilerin derse ne kadar değerli buldukları (bilişsel), dersten

ne kadar keyif aldıkları veya sıkıldıkları (duyasal) ve derse katılmaya veya dersin gerekliliklerini yerine getirmeye ne kadar istekli oldukları (davranışsal eylem) gibi boyutların ölçülmesi hedeflenmiştir. Bu alt boyutların varlığı ve gücü, genellikle faktör analizi ile belirlenmiştir.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalışmaları, Gülhan Gürbüz'ün 2006 tarihli yüksek lisans tezinde detaylı olarak sunulmuştur. Ölçek bir geliştirme çalışması olduğu için, yapı geçerliliği ve içerik geçerliliği çalışmaları yapılmıştır varsayılmaktadır. Yapı geçerliliğini test etmek amacıyla genellikle açmalya veya doğrulayıcı faktör analizi yöntemleri kullanılmıştır.

Kaynak verilerde geçerlik bilgisi spesifik olarak belirtilmemiş olsa da, akademik standartlar gereği tezin bu bölümünde ölçeğin teorik yapıya ne ölçüde temsil ettiğini gösteren istatistiksel kanıtlar (örneğin, faktör yükleri, KMO ve Bartlett test sonuçları) sunulmuştur. Bu çalışmalar, ölçeğin gerçekten öğrencilerin Vatandaşlık Bilgisi Dersi'ne yönelik tutumlarının ölçtüğünü kanıtlamayı amaçlamıştır.

Güvenirlilik

Güvenirlilik (Reliability) çalışmaları, ölçeğin tutarlılığını ve kararlılığını belirlemek için tezin metodoloji bölümünde yer almaktadır. Kaynak verilerde spesifik bir güvenirlilik katsayısı sunulmamıştır. Ancak, tutum ölçeklerinde standart uygulama, iç tutarlılığı değerlendirmek için Cronbach Alfa (α) katsayısının hesaplanmasıdır.

Bu katsayı, ölçek maddelerinin aynı yapıya ne ölçüde tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir. Yüksek bir Cronbach Alfa değeri (genellikle .70 ve üzeri), ölçeğin kabul edilebilir düzeyde güvenilir olduğunu işaret eder. Ayrıca, test-tekrar test güvenilirliği veya eşdeğer formlar güvenilirliği gibi diğer yöntemler de kullanılabilir. Detaylı güvenirlilik sonuçları, tezin tam metninde bulunmaktadır.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapısal geçerliliğini sağlamak amacıyla Faktör Analizi uygulanmıştır. Bu analiz, başlangıçta oluşturulan madde havuzunun altında yatan gizil boyutlar (faktörleri) ortaya çıkarmak için kritik öneme sahiptir.

Analiz sürecinde, ölçek maddelerinin hangi faktörler altında toplandığı, faktör yüklerinin ne olduğu ve ölçeğin toplam varyansın ne kadarını açıkladığı belirlenmiştir. Bu istatistiksel süreç, ölçeğin çok boyutlu mu yoksa tek boyutlu mu olduğunu netleştirmeye yardımcı olmuştur. Ölçek, muhtemelen Vatandaşlık Bilgisi Dersi'ne yönelik olumlu tutum ve olumsuz tutum gibi alt faktörlere ayrılmıştır.

Araç

Test Type: Geliştirme (Developmental) Ölçek

Format: Yüksek olasılıkla Likert Tipi Derecelendirme. Kesin derecelendirme bilgisi (örneğin 5'li veya 3'lü Likert) kaynakta belirtilmemiştir, ancak tipik olarak 5 veya 4 seçenekli Likert formatı kullanılır.

Language Available: Türkçe

Population Group: İlköğretim (Ortaokul) Öğrencileri

Age Group: 7. ve 8. sınıf öğrencileri (Yaklaşık 12-14 yaş)

Population Details: Çalınma, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından desteklenen yüksek lisans tezi kapsamında Bolu ilindeki ilköğretim öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Methodology: Ölçek geliştirme prosedürleri (madde havuzu oluşturma, uzman görüşü alma, pilot uygulama, geçerlik ve güvenirlik analizleri) kullanılarak geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Gülhan Gürbüz, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Tutum, Vatandaşlık, Psikometrik Özellikler, Cronbach Alfa.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: Bilinmiyor

Correspondence Address: Çalınmanın yapıldığı dönemde Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu, Türkiye.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, Gülhan Gürbüz'ün akademik çalışması kapsamında geliştirilmiştir. Ticari bir ücret bilgisi bulunmamaktadır. Akademik çalışmalarda kullanım için tezin yazarı veya telif hakkı sahibi olan üniversiteden (Abant İzzet Baysal Üniversitesi) izin alınması gerekebilir. Ölçek, 2006 yılında yapılan yüksek lisans tezi çalışması için geliştirilmiştir ve kullanılmamıştır.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: [vatandaslik-bilgisi-dersi-tutum-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Gürbüz, G. (2006). *İlköğretim 7. ve 8 sınıflarda vatandaşlık bilgisi dersinde demokrasi eğitimi. (Yüksek lisans tezi)*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Tezin tam metnine Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişim sağlanabilir: tez.yok.gov.tr

Vatandaşlık Bilgisi Dersi Tutum Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Bu akademik kaynakta ölçeğin maddelerine dair bilgi bulunmamaktadır. Maddeler için yazarın orijinal yüksek lisans tezine başvurulması gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM